

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

Qo‘lyozma huquqida
UDK 658.01(575.1)

Barnoyeva Nigora Xolboy qizi

**Mavzu: Korxonada faoliyati samaradorligini oshirishda
ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash strategiyasini
qo‘llash istiqbollari**

70411201 - “Menejment” (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

Magistr
akademik darajasini olish uchun yozilgan

dissertatsiya

Ilmiy rahbar: prof. Yo‘ldoshev N.Q.

Toshkent-2023

Magistrlik dissertatsiya ishi "Menejment" kafedrasida dastlabki
himoyadan o'tgan.

5-sonli bayonnoma "15" may 2023 y.

Kafedra mudiri: Yuldashev N.Q

imzo

15.05.23
sana

Ilmiy rahbar: Yuldashev N.Q

imzo

12.05.23
sana

Talaba: Barnayeva N.X

imzo

12.05.23
sana

ANNOTATSIYA

Tadqiqotda strategiya zamonaviy beqaror muhitda korxonani rivojlantirish vositasi sifatida qaraladi. Vaqt oralig'ida "diversifikatsiya" tushunchasini tahlil qilish amalga oshirildi, ushbu konsepsiyani umumiy strategiyalar bilan muvofiqlashtirish versiyasi ochib berildi. Diversifikatsiya darajasini aniqlash usullaridan biri keltirilgan. Diversifikatsiya strategiyasini qo'llash amaliyotining mamlakat evolyusiyasi berilgan, ushbu strategiyani qo'llash bo'yicha O'zbekistonda korxonalar tajribasi tahlil qilingan. Biznesni diversifikatsiya qilish, mahsulotlarni diversifikatsiya qilish, bozorni diversifikatsiya qilish, risklarni diversifikatsiya qilish va boshqalar jarayonlari tahlil qilinadi va tadqiq qilinadi.

Shu bilan birga, so'nggi o'n yillikda xalq xo'jaligining barcha soha va tarmoqlarida bozor iqtisodiyoti tamoyillaridan faol foydalanish kuzatilmoqda. Ijtimoiy-iqtisodiy voqelikning dolzarb muammolarini hal qilishda raqobat munosabatlarining ustuvor roli oligopolistik bozor qonunlari asosida faoliyat yurituvchi ko'plab yirik sanoat korxonalarini, shu jumladan kimyo majmuasi barqarorligiga ta'sir qiladi.

Iqtisodiyotni o'zgartirish sharoitida innovatsion va raqobatbardosh munosabatlarning o'zaro ta'siri bilan bog'liq masalalarni chuqur tahlil qilish va keng muhokama qilish turli tarmoqlar va korxonalar darajasida strategik qarorlar qabul qilish uchun foydali bo'lishi shubhasiz. Bundan tashqari, bozor iqtisodiyoti sharoitida davlat tomonidan tartibga solishning muhim vazifalaridan biri xo'jalik yurituvchi sub'yektlarning innovatsion va raqobatbardosh salohiyatini ob'ektiv miqdoriy va sifat jihatidan baholash, safarbar etish va ulardan foydalanish hisoblanadi.

Tayanch iboralari: *strategiya, diversifikatsiya, mahsulot, boshqaruv, ishlab chiqarish.*

ANNOTATION

In the study, strategy is considered as a means of enterprise development in the modern unstable environment. Analysis of the concept of "diversification" was carried out during the period, the version of coordination of this concept with general strategies was revealed. One of the methods for determining the level of diversification is presented. The country's evolution of the practice of applying the diversification strategy is given, and the experience of enterprises in Uzbekistan on the application of this strategy is analyzed. The processes of business diversification, product diversification, market diversification, risk diversification, etc. are analyzed and researched.

At the same time, in the last decade, the principles of the market economy have been actively used in all sectors and branches of the national economy. The priority role of competitive relations in solving current problems of socio-economic reality affects the stability of many large industrial enterprises, including the chemical complex, operating on the basis of oligopolistic market laws.

A deep analysis and broad discussion of issues related to the interaction of innovative and competitive relations in the context of changing economy will undoubtedly be useful for making strategic decisions at the level of various industries and enterprises. In addition, one of the important tasks of state regulation in the conditions of the market economy is the objective quantitative and qualitative assessment, mobilization and use of the innovative and competitive potential of economic entities.

Key words: *strategy, diversification, product, management, production.*

MUNDARIJA	
Annotatsiya.	3
Mundarija	5
Keltirilgan jadvallar ro'yxati.	6
Keltirilgan rasmlar ro'yxati.	7
Keltirilgan qisqartmalar.	8
I BOB. KIRISH.	9
1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.	10
1.2. Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.	11
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.	12
1.4. Tadqiqotning ob'ekti va predmeti.	12
1.5. Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.	13
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.	15
2.1. "Korxonada faoliyati samaradorligini oshirishda ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash strategiyasini qo'llash istiqbollari" mavzusidagi ilmiy-nazariy qarashlarga sharh.	15
2.2. Tadqiqot bilan boliq mahalliy normativ qonun - qoidalar sharhi.	34
III BOB. METODOLOGIYA.	35
3.1. Tadqiqot dizayni.	35
3.2. Ma'lumot yig'ish jarayoni.	35
3.3. Qo'llaniladigan tahlil usullari.	35
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.	45
4.1. "PLUS PROMOTION" mas'uliyati cheklangan jamiyatining umumiy tavsifi.	45
4.2. "PLUS PROMOTION" mas'uliyati cheklangan jamiyatining iqtisodiy va moliyaviy xolati tahlili.	51
4.3. "PLUS PROMOTION" mas'uliyati cheklangan jamiyati ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish dasturini amalga oshirishni ishlab chiqish.	66
V BOB. XULOSA.	72
5.1. Tadqiqotdan olingan xulosalar.	72
5.2. Tadqiqotning asosiy takliflari va tavsiyalari.	74
5.3. Tadqiqotning cheklovlari va kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar.	79
Foydalanilgan adabiyotlar.	80

I BOB. KIRISH

O'zbekistonning iqtisodiy siyosatida amalga oshirilayotgan islohotlar zamirida ishlab chiqarishni diversifikatsiya va modernizatsiya qilish, yuqori qo'shimcha qiymatga ega yuqori texnologiyali mahsulotlarni yaratish, shuningdek, raqobatbardoshlikni oshirish va jahon bozorida o'rnini mustahkamlash mujassamlashgan.

Keyingi yillarda mamlakatimiz iqtisodiyotida ro'y bergan jiddiy sifat o'zgarishlari e'tiborga loyiqdir. O'zbekistonda sanoat siyosati eksportga yo'naltirilgan holda amalga oshirilmoqda. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, aynan tayyor mahsulotlar eksporti, ayniqsa, murakkab ilm-fanni talab qiluvchi eksport eng katta daromad keltiradi.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotning eng dolzarb muammolaridan biri iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashdir. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti "2022 – 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida "Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash"¹ dolzarb vazifalar ekanligi belgilab berildi.

Iqtisodiyotni o'zgartirish sharoitida innovatsion va raqobatbardosh munosabatlarning o'zaro ta'siri bilan bog'liq masalalarni chuqur tahlil qilish va keng muhokama qilish turli tarmoqlar va korxonalar darajasida strategik qarorlar qabul qilish uchun foydali bo'lishi shubhasiz. Bundan tashqari, bozor iqtisodiyoti sharoitida davlat tomonidan tartibga solishning muhim vazifalaridan biri xo'jalik yurituvchi subyektlarning innovatsion va raqobatbardosh salohiyatini ob'ektiv miqdoriy va sifat jihatidan baholash, safarbar etish va ulardan foydalanish hisoblanadi.

Har qanday korxonaning innovatsion va raqobatbardosh strategiyasi uning oldingi davrlardagi rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari, innovatsion salohiyati, raqobatchilar, iste'molchilar, yetkazib beruvchilar va boshqalar bilan

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2022 – 2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида"ги Фармони. 01.02.2022